

Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai

Mortos g. 14, LT-03219 Vilnius

Siunčiama per www.e.rrt.lt

2022-02-04 Nr. 2022-00442

DĖL RADIJO RYŠIO PLĖTROS 3400–3800 MHz RADIJO DAŽNIŲ JUOSTOJE PLANO PROJEKTO

Telia Lietuva, AB (toliau – „Telia“), atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – Tarnyba) viešajai konsultacijai paskelbtą Tarnybos direktoriaus įsakymo „Dėl radijo ryšio plėtos 3400–3800 MHz radijo dažnių juostoje plano patvirtinimo“ projektą (toliau – Projektas), žemiau pateikia pastabas ir pasiūlymus Projektui.

I. Dėl radijo dažnių (kanalų) poreikio valstybės reikmėms

Projekto 6 punkte yra įtvirtinta Tarnybos teisė, gavus Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir (arba) Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos arba jos (jų) įgaliotos (-ų) institucijos (-ų) prašymą (-us), skirti radijo dažnius (kanalus) iš 3700–3800 MHz radijo dažnių juostos naudoti valstybės reikmėms Valstybiniam kritinio ryšio tinklui diegti Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Pažymėtina, kad Tarnybos direktoriaus 2021-10-21 įsakymu Nr. (1.9E)1V-957 patvirtiname 2018 m. rugpjūčio 10 d. įsakymo Nr. 1V-731 „Dėl Radijo ryšio plėtos 470–790 MHz radijo dažnių juostoje plano patvirtinimo“ pakeitimo 1.2.2 punkte yra numatytas radijo dažnių (kanalų) iš 703-713 MHz ir 758-768 MHz dažnių juostų skyrimas valstybės reikmėms.

Kaip žinia, operatoriai turėjo eilę diskusijų su Tarnyba dėl valstybės poreikio valstybės reikmėms rezervuoti atitinkamą kiekį radijo dažnių (kanalų).

Atsižvelgiant į tai, kad skirtingais teisės aktais siekiama įtvirtinti žymų valstybės reikmėms dedikuotų resursų rezervavimą, tačiau rinkos dalyviams nėra pateikta oficiali informacija dėl jų, kaip itin svarbaus resurso, pilno panaudojimo Valstybiniam kritinio ryšio tinklui, **prašome** Tarnybos išsamiai paaiškinti Projekte numatomų aptariamų radijo dažnių (kanalų) rezervavimo poreikį ir jų numatomą panaudojimą, įskantant bet neapsiribojant santykiu su radijo ryšio plėtos 470–790 MHz radijo dažnių juostoje plane numatytu radijo dažnių skyrimu valstybės reikmėms.

Taip pat **prašome** Tarnybos įvertinti aptariamų radijo dažnių (kanalų) įtraukimą į Projekto 8 punkte numatytą aukcioną.

II. Dėl skaidrių radijo dažnių sąlygų iš 3400-3500 MHz radijo dažnių juostos

Projekto 22 straipsnis numato, kad „Siekiant apsaugoti radiolokacijos stotis, leidimo naudoti radijo dažnius (kanalus) iš 3400–3500 MHz radijo dažnių juostos turėtojas privalo užtikrinti, kad šioje radijo dažnių juostoje veikiančių jo centrinių stočių gaubtinės atitiktų Dažnių lentelės 3 priedo 6 lentelėje nurodytas vertes ties kariniais poligonais, esančiais Lietuvos Respublikos teritorijoje.“

Prašome Tarnybos užtikrinti, kad visi reikalavimai, taikytini aukciono laimėtojams būtų skaidriai pateikti aukciono sąlygose, siekiant užtikrinti aukciono dalyvių galimybes iki aukciono įvertinti atitinkamų dažnių poreikį ir galimybes verslui, t.y. detaliai apibrėžti esamas ir planuojamas karinių poligonų zonas (stacionarias ar mobilias), kuriose būtų numatyti ir apibrėžti radijo dažnių (kanalų) panaudojimo apribojimai.

III. Dėl radijo dažnių (kanalų) leidimų galiojimo termino

1. Dėl leidimo galiojimo termino

Projekte numatytas 15 metų radijo dažnių naudojimo terminas nuo leidimo išdavimo datos su galimybe jį pratęsti 5 metams, „Telia“ vertinimu neatitinka ES Direktyvos 2018/1972 49 str. nuostatų bei Elektroninių ryšių įstatymo 60 str. 5 dalies 1 punkto, pagal kurią turi būti užtikrintas investicijų į elektroninių ryšių infrastruktūrą, skirtą belaidžio plačiajuosčio ryšio paslaugoms teikti, reguliavimo nuspėjamumas bent 20 metų.

Aptariamas radijo dažnių naudojimo terminas yra kritiškai svarbus planuojant investicijas, todėl siūlome fiksuoti 20 metų radijo dažnių naudojimo terminą ir, esant galimybei nustatyti papildomą termino pratęsimą, numatyti aiškias termino pratęsimo sąlygas.

Pažymėtina, kad Tarnyba jau yra suformulavusi teisingą praktiką dėl investicijų į elektroninių ryšių infrastruktūrą, skirtą belaidžio plačiajuosčio ryšio paslaugoms teikti, reguliavimo nuspėjamumui bent 20 metų, atitinkančią Elektroninių ryšių įstatymą ir Tarnybos direktoriaus 2021-10-22 įsakymo Nr. (1.9E)1V-964 „Dėl aukciono suteikti teisę naudoti radijo dažnius (kanalus) iš 713-733 MHz ir 768-788 MHz radijo dažnių juostų sąlygų aprašo patvirtinimo“ aktualios redakcijos I skyriaus 10 punkte įtvirtinusi 20 metų radijo dažnių blokų naudojimo terminą, skaičiuojant jį nuo atitinkamo leidimo išdavimo dienos.

Atitinkamai **prašome** pakoreguoti Projekto 12 punktą:

“12. Tarnyba kiekvienam aukciono laimėtojui išduos leidimus naudoti atitinkamus radijo dažnius (kanalus) (toliau – leidimai). Leidimų galiojimo terminas – ~~15~~ 20 metų nuo leidimo išdavimo dienos. Šiame punkte nurodytas terminas gali būti pratęstas 5 metams Elektroninių ryšių įstatyme ir Radijo dažnių (kanalų) skyrimo ir naudojimo taisyklėse nustatyta tvarka bei sąlygomis. “

2. Dėl radijo ryšio sistemų sinchronizacijos

Projekto 20 punktą numato reikalavimus, kuriais siekiama palengvinti antžeminių sistemų ir Lietuvos Respublikos kaimyninėse valstybėse esančių radijo ryšio sistemų sinchronizaciją.

Prašome Tarnybos įtraukti atitinkamą reikalavimą ir dėl Lietuvos mobiliojo ryšio paslaugų teikėjų antžeminių sistemų sinchronizacijos, siekiant užtikrinti efektyvų radijo dažnių panaudojimą.

IV. Dėl minimalių antžeminių sistemų plėtros reikalavimų

Projekto IV skyriuje Tarnyba pateikė minimalius antžeminių sistemų plėtros reikalavimus, kuriuos privalės užtikrinti aukciono laimėtojai. „Telia“ vertinimu, Projekte pateikti reikalavimai nėra racionalūs bei subalansuoti tarp visų elektroninių ryšių rinkos dalyvių, siekiant užtikrinti Lietuvoje Europoje numatytus gigabitinės visuomenės vizijos tikslus.

Atkreipiame Tarnybos dėmesį, kad Europos lygiu numatyta gigabitinė visuomenė yra vizija (ne įpareigojimai valstybėms narėms) dėl visų ryšio technologijų (ne tik mobiliojo ryšio), kurios įgyvendinimo žingsnių numatymas nacionaliniuose teisės aktuose turi būti detalai ir kompleksiškai įvertintas ir subalansuotas įvairiais aspektais, įskaitant visų elektroninių ryšių paslaugų teikėjams perkeliama naštos ir investicijų aspektu, realaus fizinio įgyvendinimo aspektu ir kt., t.y. Europos vizija negali būti tiesiogiai perkelta į įpareigojimus Lietuvos leidimų turėtojams.

Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad Projekto IV skyriuje numatomi reikalavimai tik Projekto 12 punkte nurodytų leidimų turėtojams, t.y. išimtinai tiems rinkos dalyviams (ne visiems asmenims, Lietuvos rinkoje teikiantiems elektroninių ryšių paslaugas), kurie priims sprendimą dalyvauti aukcione ir laimės atitinkamus leidimus.

„Telia“ žiniomis, Projekto IV skyriuje pateiktų reikalavimų apimtis itin reikšmingai viršija kitų Šiaurės Baltijos šalių atitinkamuose aukcionuose numatytus reikalavimus.

Taip pat pažymėtina, kad Projekto reikalavimuose nėra įtrauktos išlygos (ar nuorodos į atitinkamus teisės aktus), numatančios valstybės veiksmus, reikalingus sudaryti galimybes operatoriams užtikrinti numatytus reikalavimus, bei atitinkamus jų įgyvendinimo terminus, kas tiesiogiai įtakotų numatytų reikalavimų vykdymą (pavyzdžiui, infrastruktūros plėtrą teritorijose, kuriose ji yra draudžiama).

Atsižvelgiant į tai, **prašome**:

1. Subalansuoti reikalavimus tarp visų elektroninių ryšių rinkos dalyvių nustatant proporcingus įpareigojimus leidimų turėtojams geografinės teritorijos padengimui bei reikalavimų įgyvendinimo terminams.
2. Užtikrinti, kad numatyti reikalavimai būtų technologiškai neutralūs ryšio technologijoms:

*“28.1. ne vėliau kaip 2023 m. gruodžio 31 d. bent viename iš penkių didžiausių pagal gyventojų skaičių Lietuvos Respublikos mieste pradėti teikti elektroninių ryšių paslaugas 5G ryšiui **ar kitomis tinkamomis ar antžeminėmis sistemomis**”*

*“28.3. ne vėliau kaip 2025 m. gruodžio 31 d. įdiegti antžeminę sistemą ne mažiau kaip 20-yje Lietuvos Respublikos miestų, įrengiant ne mažiau kaip 100 centrinių stočių, kurių perduodamas signalas tinkamas **ir 5G ryšiui**”*

3. Papildyti Projektą numatant, kad suteikiami radijo dažniai (kanalai) galėtų būti naudojami 5G ir (arba) naujesnės kartos technologijoms (pvz., 6G ir kt.).
4. Kompleksiškai iš naujo įvertinti 28.4 ir 28.5 punktų reikalavimus, atsižvelgiant į pateiktas pastabas, ypač atsižvelgiant į gigabitinės visuomenės viziją, bet ne įpareigojimus, būtinybę nustatyti proporcingus įpareigojimus leidimų turėtojams geografinės teritorijos padengimui (pavyzdžiui – 70 proc. Lietuvos namų ūkių), leidimų turėtojų įpareigojimų santykį su kitų rinkos dalyvių įpareigojimais siekti gigabitinės visuomenės tikslų ir galimų numatyti reikalavimų įgyvendinimo terminams ne anksčiau kaip 2031-12-31.

Taip pat pažymėtina, kad 28.5 punkte numatytas reikalavimas sudaryti galimybę prisijungti prie elektroninių ryšių tinklo, kuriuo teikiamos ne mažesnės kaip 1 Gb/s gaunamojo ryšio spartos elektroninių ryšių paslaugos, yra nepasiekiamas fizikine prasme naudojant 100MHz dažnių juostos plotį 3400–3800 MHz radijo dažnių juostoje.

5. Svarstant 28.4 punkto korekcijas, tikslinti numatytas sąvokas, apibrėžiančias teritoriją (pavyzdžiui, „kompaktiškai užstatytą kaimų teritorijos“) bei įpareigojimų susiejimą ne su teritorijos užstatymu, bet su realiu apgyvendinimu.
6. Kadangi diskusijos tarp institucijų ir rinkos dalyvių dėl valstybės privalomų užtikrinti sąlygų galimai infrastruktūros plėtrai šiuo metu nėra pasibaigusios ir sprendimai bei atitinkami teisės aktai dar nėra priimti, **prašome** Tarnybos užtikrinti kad aukciono sąlygose būtų skaidriai ir sąžiningai atspindėtos reikalavimų įgyvendinimo išlygos ir prielaidos, siekiant užtikrinti aukciono dalyvių galimybes iki aukciono įvertinti atitinkamų dažnių poreikį ir galimybes verslui.

Prašome Tarnybos inicijuoti diskusiją argumentų aptarimui su prieš patvirtinant Projektą.

Pagarbiai

Tinklų padalinio vadovas

Arūnas Strolia